DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)
den 21 mars 2002 *

I mål C-298/99,

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av E. Traversa och E. Montaguti, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

sökande,

mot

Republiken Italien, företrädd av U. Leanza, i egenskap av ombud, biträdd av G. Aiello, avvocato dello Stato, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

angående en talan om fastställelse av att Republiken Italien har åsidosatt sina förpliktelser enligt artiklarna 12, 20, 22, 27 och 31 i rådets direktiv 85/384/EEG av den 10 juni 1985 om det ömsesidiga erkännandet av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis på arkitekturområdet, däribland åtgärder för att underlätta ett effektivt utnyttjande av etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster (EGT L 223, s. 15; svensk specialutgåva, område 6, volym 2, s. 99), i dess lydelse enligt rådets direktiv 86/17/EEG av den 27 januari 1986 om ändring, på grund av Portugals anslutning, av direktiv 85/384/EEG (EGT L 27, s. 71, svensk specialutgåva, område 16, volym 1, s. 88, och — rättelse — L 87,

* Rättegångsspråk: italienska.

s. 36), samt — vad gäller punkt 3 nedan — enligt artikel 59 i EG-fördraget (nu artikel 49 EG i ändrad lydelse), genom att

1) underlåta att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att införliva artikel 4.1 andra stycket och 4.2 samt artiklarna 7, 11 och 14 i direktiv 85/384/EEG,

2) utfärda

— artikel 4.2 a i lagdekret nr 129 av den 27 januari 1992 utfärdat av presidenten (GURI nr 41 av den 19 februari 1992, s. 18) och artikel 4.1 a i dekret nr 776 av den 10 juni 1994 utfärdat av ministern för universitetsväsendet samt vetenskaplig och teknisk forskning (GURI nr 234 av den 6 oktober 1995, s. 3), i vilka det uppställs ett generellt krav på företeende av utbildningsbeviset i original eller en bestyrkt kopia därav,

— artikel 4.2 c i dekret nr 129/92 och artikel 4.1 c i dekret nr 776/94, i vilka det uppställs ett generellt krav på företeende av intyg om medborgarskap,

— artikel 4.3 i dekret nr 129/92 och artikel 10 i dekret nr 776/94, i vilka det uppställs ett krav på att handlingarna i fråga alltid skall företes i officiell översättning,

— artikel 11.1 c och 11.1 d i dekret nr 129/92, vari det föreskrivs att intygens giltighet förlängs till tiden efter den 5 augusti 1987,

3) förbjuda arkitekter som tillhandahåller tjänster i Italien att inrätta ett driftsställe i Italien (artikel 9.1 i dekret nr 129/92),

4) föreskriva att arkitekter som tillhandahåller tjänster är skyldiga att registrera sig hos det lokalt behöriga regionala arkitektsamfundets nämnd (artikel 9.3 i dekret nr 129/92 och artiklarna 7 och 8 i dekret nr 776/94), på ett sätt som avviker från vad som föreskrivs i artikel 22 i direktiv 85/384, och

5) tillämpa artikel 4.6—4.8 i dekret nr 129/82 på ett sätt som är oförenligt med artikel 20.1 i direktiv 85/384,

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden P. Jann samt domarna S. von Bahr, D.A.O. Edward (referent), A. La Pergola och C.W.A. Timmermans,

generaladvokat: S. Alber,
justitiesekreterare: byrådirektören L. Hewlett,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att parterna har avgivit muntliga yttranden vid förhandlingen den 14 juni 2001,

och efter att den 13 september 2001 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Europeiska gemenskapernas kommission har, genom ansökan som inkom till domstolens kansli den 9 augusti 1999, med stöd av artikel 226 EG väckt talan om fastställelse av att Republiken Italien har åsidosatt sina förpliktelser enligt artiklarna 12, 20, 22, 27 och 31 i rådets direktiv 85/384/EEG av den 10 juni 1985 om det ömsesidiga erkännandet av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis på arkitekturområdet, däribland åtgärder för att underlätta ett effektivt utnyttjande av etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster (EGT L 223, s. 15; svensk specialutgåva, område 6, volym 2, s. 99), i dess lydelse enligt rådets direktiv 86/17/EEG av den 27 januari 1986 om ändring, på grund av Portugals anslutning, av direktiv 85/384/EEG (EGT L 27, s. 71, svensk specialutgåva, område 16, volym 1, s. 88, och — rättelse — L 87, s. 36, nedan kallat direktiv 85/384), samt — vad gäller punkt 3 nedan — enligt artikel 59 i EG-fördraget (nu artikel 49 EG i ändrad lydelse), genom att

1) underlåta att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att införliva artikel 4.1 andra stycket och 4.2 samt artiklarna 7, 11 och 14 i rådets direktiv 85/384,

2) utfärda

— artikel 4.2 a i lagdekret nr 129 av den 27 januari 1992 utfärdat av presidenten (GURI nr 41 av den 19 februari 1992, s. 18, nedan kallat dekret nr 129/92) och artikel 4.1 a i dekret nr 776 av den 10 juni 1994 utfärdat av ministern för universitetsväsendet samt vetenskaplig och teknisk forskning (GURI nr 234 av den 6 oktober 1995, s. 3, nedan kallat dekret nr 776/94), i vilka det uppställs ett generellt krav på företeende av utbildningsbeviset i original eller en bestyrkt kopia därav,

— artikel 4.2 c i dekret nr 129/92 och artikel 4.1 c i dekret nr 776/94, i vilka det uppställs ett generellt krav på företeende av intyg om medborgarskap,

— artikel 4.3 i dekret nr 129/92 och artikel 10 i dekret nr 776/94, i vilka det uppställs ett krav på att handlingarna i fråga alltid skall företes i officiell översättning,

— artikel 11.1 c och 11.1 d i dekret nr 129/92, varigenom intygens giltighet förlängs till tiden efter den 5 augusti 1987,

3) förbjuda arkitekter som tillhandahåller tjänster i Italien att inrätta ett driftsställe i Italien (artikel 9.1 i dekret nr 129/92),

4) föreskriva att arkitekter som tillhandahåller tjänster är skyldiga att registrera sig hos det lokalt behöriga regionala arkitektsamfundets nämnd (artikel 9.3 i dekret nr 129/92 och artiklarna 7 och 8 i dekret nr 776/94), på ett sätt som avviker från vad som föreskrivs i artikel 22 i direktiv 85/384, och

5) tillämpa artikel 4.6—4.8 i dekret nr 129/92 på ett sätt som är oförenligt med artikel 20.1 i direktiv 85/384.

Gemenskapsrättsliga bestämmelser

2 Enligt rådets direktiv 85/384/EEG skall vissa behörighetsbevis på arkitekturområdet automatiskt erkännas inom ramen för två olika system.

3 För det första fastställs i artiklarna 2—9 i direktiv 85/384, vilka återfinns i kapitel 2 med rubriken "Utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis som gör det möjligt för innehavaren att påbörja verksamhet på arkitekturområdet med yrkestiteln arkitekt", ett allmänt system för automatiskt ömsesidigt erkännande av samtliga behörighetsbevis som uppfyller de villkor som anges där. I artikel 2 föreskrivs att "[v]arje medlemsstat skall erkänna de utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis som förvärvats efter en utbildning som uppfyller kraven i artiklarna 3 och 4 och som tilldelats medborgare i medlemsstater av andra medlemsstater".

4 I artikel 4.1 andra stycket i direktiv 85/384 föreskrivs särskilt att erkännande enligt artikel 2 skall ges av "den utbildning som lämnas under tre år vid 'Fachhochschulen' i Förbundsrepubliken Tyskland i den form denna har då detta direktiv anmäls, och i den mån den uppfyller de krav som fastställts i artikel 3. Utbildningen ger tillträde till den verksamhet som nämns i artikel 1 i denna medlemsstat med yrkesbeteckningen arkitekt, under förutsättning att utbildningen har kompletterats med fyra års yrkeserfarenhet i Förbundsrepubliken Tyskland och bestyrks av ett intyg som utfärdats av den yrkesorganisation, där den arkitekt som önskar dra nytta av bestämmelserna i detta direktiv är registrerad".

5 I artikel 4.2 i direktiv 85/384 föreskrivs följande:

"Erkännande enligt artikel 2 skall också ges den utbildning som ingår i en social reformplan eller en universitetskurs på deltid och motsvarar kraven i artikel 3 och leder till att personer som varit anställda på arkitekturområdet minst sju år under överinseende av en arkitekt eller arkitektfirma avlägger en godkänd examen i arkitektur. Denna examen måste vara på universitetsnivå och vara likvärdig den examen som åsyftas i punkt 1.b."

6 I artikel 7 i direktiv 85/384 föreskrivs följande:

"1. Varje medlemsstat skall så snart som möjligt samtidigt översända till de andra medlemsstaterna och kommissionen den lista på utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis som utfärdas inom dess territorium och som uppfyller kriterierna i artiklarna 3 och 4 samt på de institutioner och myndigheter som utställer dem.

Den första listan skall översändas inom 12 månader efter detta direktivs anmälan.

Varje medlemsstat skall likaså översända de ändringar som gjorts beträffande utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis som utfärdas inom dess territorium, speciellt dem som inte längre uppfyller kraven i artiklarna 3 och 4.

2. I informationssyfte skall listorna och deras uppdateringar offentliggöras i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* tre månader efter dagen för översändandet.... Aktuella listor skall periodvis offentliggöras av kommissionen."

7 För det andra införs genom artiklarna 10—15 i direktiv 85/384, vilka återfinns i kapitel 3 med rubriken "Utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis som gör det möjligt för innehavaren att påbörja verksamhet på arkitekturområdet med stöd av förvärvade rättigheter eller befintliga nationella bestämmelser", ett övergångssystem för ömsesidigt erkännande av vissa på ett uttömmande vis uppräknade behörighetsbevis. Enligt artikel 10 skall "[v]arje medlemsstat... erkänna de utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis som behandlas i artikel 11 och som utfärdas av andra medlemsstater till medborgare i medlemsstaterna som redan har dessa kvalifikationer vid detta direktivs anmälan, eller som har påbörjat studier som leder till sådana utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis senast under det tredje läsåret efter anmälan, även om dessa kvalifikationer inte uppfyller minimikraven enligt kapitel 2".

8 Ett av de behörighetsbevis som skall erkännas automatiskt enligt det andra systemet är "'Licenciatura em engenharia civil', utfärdat av den vetenskapliga och teknologiska fakulteten vid universitetet i Porto", som anges i artikel 11 k sjunde strecksatsen i direktiv 85/384. Denna bestämmelse infördes i artikel 11 i direktiv 85/384 genom direktiv 86/17.

9 I artikel 12 i direktiv 85/384 föreskrivs följande:

"Med beaktande av artikel 10 skall varje medlemsstat erkänna följande dokument, genom att ge dem samma giltighet inom sitt territorium som de utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis som den själv utfärdar för utövande av den verksamhet med yrkestiteln arkitekt som avses i artikel 1:

— Utbildningsbevis som utfärdas till medborgare i medlemsstater av medlemsstater, där det vid tidpunkten för detta direktivs anmälan finns bestämmelser om reglering av utövandet av den verksamhet med yrkestiteln arkitekt som avses i artikel 1, vilka certifikat anger att innehavaren har erhållit tillstånd att bära yrkestiteln arkitekt, innan detta direktiv genomfördes, och har varit aktivt verksam på området enligt dessa bestämmelser under minst tre år i följd under de fem år som föregick utfärdandet av certifikatet.

— Utbildningsbevis som utfärdas till medborgare i medlemsstater av medlemsstater, som under tiden mellan direktivets anmälan och genomförande inför bestämmelser som reglerar utövandet av den i artikel 1 behandlade verksamheten med yrkestiteln arkitekt, vilka certifikat anger att innehavaren har erhållit tillstånd att bära yrkestiteln arkitekt vid tiden för detta direktivs genomförande och har aktivt varit verksam på området enligt dessa bestämmelser under minst tre år i följd under de fem år som föregick utfärdandet av certifikatet."

10 I artikel 14 i direktiv 85/384 föreskrivs att "[u]tbildningsbevis, utfärdade av de behöriga myndigheterna i Förbundsrepubliken Tyskland som intygar att de kvalifikationsbevis som utfärdats av de behöriga myndigheterna i Tyska Demokratiska Republiken från och med den 8 maj 1945 har samma värde som de i artikel 11 nämnda kvalifikationsbevisen skall erkännas enligt de villkor som anges i den artikeln".

11 I artiklarna 17—26 i direktiv 85/384 återfinns bestämmelser som skall underlätta det faktiska utövandet av etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster för innehavarna av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis på arkitekturområdet.

12 I artikel 20.1 i direktiv 85/384 föreskrivs att "[f]örfarandet enligt artiklarna 17 och 18 för att ge personen i fråga tillstånd att börja ägna sig åt den verksamhet som avses i artikel 1 måste med förbehåll för förseningar på grund av ett eventuellt överklagande avslutas så snart som möjligt och senast tre månader efter det att alla handlingar rörande denna person inlämnats".

13 I artikel 22.1 och 22.2 i direktiv 85/384 föreskrivs följande:

"1. När en medlemsstat kräver av sina egna medborgare som önskar utöva den verksamhet som åsyftas i artikel 1 antingen ett tillstånd från eller medlemskap i eller registrering hos en yrkesorganisation eller ett yrkesorgan, skall, när det gäller tillhandahållande av tjänster, denna medlemsstat undanta medborgare från andra medlemsstater från detta krav.

Personen i fråga skall tillhandahålla tjänster med samma rättigheter och skyldigheter som medborgare i värdmedlemsstaten; i synnerhet skall de uppföranderegler av yrkesmässig eller administrativ natur som gäller i denna medlemsstat även gälla för honom.

För detta ändamål och förutom den deklaration som nämns i punkt 2 för tillhandahållande av tjänster får medlemsstater för att göra det möjligt att genomföra de bestämmelser för yrkesmässigt uppförande som gäller hos dem kräva automatisk tillfällig registrering eller formell registrering hos en yrkes-

organisation eller ett yrkesorgan eller i ett register, förutsatt att denna registrering inte fördröjer eller på något sätt försvårar tillhandahållandet av tjänster eller åsamkar några ytterligare kostnader för den person som tillhandahåller tjänsterna.

[...]

2. Värdmedlemsstaten får kräva att personen i fråga i förväg till de behöriga myndigheterna lämnar en förklaring rörande de tjänster som skall tillhandahållas, när de står i samband med utförandet av ett projekt inom staten."

14 I artikel 27 i direktiv 85/384 föreskrivs följande: "När ett befogat tvivel råder, får värdmedlemsstaten kräva av de behöriga myndigheterna i en annan medlemsstat att de bekräftar äktheten i de utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis som utfärdats i denna andra medlemsstat och som åsyftas i kapitlen 2 och 3."

15 I artikel 31 i direktiv 85/384 föreskrivs följande:

"1. Medlemsstaterna skall besluta om de åtgärder som är nödvändiga för att följa detta direktiv inom 24 månader efter dagen för anmälan och skall genast underrätta kommissionen om detta.

Medlemsstaterna skall emellertid få tre år på sig från dagen för anmälan för att efterkomma artikel 22.

2. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texterna till centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv."

Nationell lagstiftning

16 Till följd av domstolens dom av den 11 juli 1991 i mål C-296/90, kommissionen mot Italien (REG 1991, s. I-3847), i vilken domstolen fastställde att Republiken Italien hade underlåtit att vidta nödvändiga åtgärder för att införliva direktiv 85/384 med sin nationella rättsordning, antog denna medlemsstat dekret nr 129/92 och dekret nr 776/94.

Det administrativa förfarandet

17 Eftersom kommissionen ansåg att införlivandet av direktiv 85/384 med den italienska rättsordningen var delvis ofullständigt och delvis felaktigt inledde den ett fördragsbrottsförfarande. Efter det att Republiken Italien getts tillfälle att inkomma med yttrande, riktade kommissionen genom en skrivelse av den 23 mars 1998 ett motiverat yttrande till nämnda medlemsstat och uppmanade denna att inom två månader från delgivningen av yttrandet vidta nödvändiga åtgärder för att uppfylla sina skyldigheter enligt det nämnda direktivet. Eftersom Republiken Italien inte besvarade detta yttrande väckte kommissionen denna talan.

Invändningen om underlåtenheten att införliva artikel 4.1 andra stycket och 4.2 samt artiklarna 11 och 14 i direktiv 85/384

18 Kommissionen har gjort gällande att den italienska regeringen har underlåtit att införliva artikel 4.1 andra stycket och 4.2 samt artikel 11 k sjunde strecksatsen i direktiv 85/384.

19 Den italienska regeringen har svarat att dessa bestämmelser är direkt tillämpliga även om de inte införlivas av den italienska lagstiftaren, eftersom de är klara, precisa och ovillkorliga. Bestämmelserna har direkt effekt och därför kan inte någon överträdelse av direktiv 85/384 ske, eftersom bestämmelsernas syfte har uppnåtts.

20 Domstolen konstaterar att de åtgärder för införlivande av direktiv 85/384 som vidtagits av de italienska myndigheterna återfinns i dekreten nr 129/92 och nr 776/94.

21 Dessa dekret innehåller emellertid inte någon bestämmelse som införlivar artikel 4.1 andra stycket i direktiv 85/384 om automatiskt erkännande av den utbildning som ges vid Fachhochschulen i Förbundsrepubliken Tyskland eller som införlivar artiklarna 4.2 och 14 i samma direktiv.

22 Bilagan till dekret nr 129/92 upptar visserligen de behörighetsbevis som anges i artikel 11 i direktiv 85/384, men den nämner inte "Licenciatura em engenharia civil, utfärdat av den vetenskapliga och teknologiska fakulteten (Engenharia) vid universitetet i Porto", som avses i punkt k i sjunde strecksatsen i denna artikel. Införlivandet av artikel 11 i nämnda direktiv är således ofullständigt.

23 Vad avser den italienska regeringens argument att artikel 4.1 andra stycket och 4.2 samt artikel 11 k sjunde strecksatsen och artikel 14 i direktiv 85/384 har direkt effekt, erinrar domstolen om att en medlemsstat enligt fast rättspraxis inte kan åberopa ett direktivs direkta effekt för att underlåta att i rätt tid vidta lämpliga åtgärder för att uppnå syftet med direktivet i fråga (se, för ett liknande resonemang, dom av den 6 maj 1980 i mål 102/79, kommissionen mot Belgien, REG 1980, s. 1473, punkt 12, svensk specialutgåva, volym 5, s. 187, och av den 20 mars 1997 i mål C-96/95, kommissionen mot Tyskland, REG 1997, s. I-1653, punkt 37).

24 Invändningen att artikel 4.1 andra stycket och 4.2 samt artikel 11 k sjunde strecksatsen och artikel 14 i direktiv 85/384 inte har införlivats är följaktligen befogad.

Invändningen om ofullständigt införlivande av artikel 7 i direktiv 85/384

25 Kommissionen har gjort gällande att den italienska regeringen endast delvis har införlivat artikel 7 i direktiv 85/384, eftersom bilaga A i dekret nr 129/92 enbart upptar de behörighetsbevis som räknas upp i artikel 11 i nämnda direktiv utan att hänvisa till de meddelanden från kommissionen varigenom listan i artikel 7 kontinuerligt uppdateras, och utan att nämna att de behörighetsbevis som anges i dessa meddelanden också skall erkännas automatiskt.

26 Enligt Republiken Italiens uppfattning behövs det inte någon uttrycklig uppräkning i den nationella lagstiftningen av de behörighetsbevis som automatiskt skall erkännas. Det räcker nämligen med att följa kommissionens meddelanden.

27 Domstolen erinrar om att artikel 7 i direktiv 85/384 inte uttryckligen förpliktar medlemsstaterna att på en nationell lista över de behörighetsbevis som skall

erkännas automatiskt ange de utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis som återfinns på de listor som kommissionen offentliggör med stöd av artikel 7.2.

28 Enligt fast rättspraxis skall emellertid införlivandet med nationell rätt säkerställa att direktivet tillämpas fullt ut på ett sätt som är tillräckligt klart och precist. Om direktivet syftar till att skapa rättigheter för enskilda skall nämligen de personer som berörs av reglerna ges möjlighet att få full kännedom om sina rättigheter och i förekommande fall ha möjlighet att göra dem gällande vid nationella domstolar. Detta villkor är särskilt viktigt när direktivet syftar till att ge rättigheter åt medborgare i andra medlemsstater (se dom av den 23 mars 1995 i mål C-365/93, kommissionen mot Grekland, REG 1995, s. I-499, punkt 9, och domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Tyskland, punkt 35).

29 I syfte att säkerställa att det ömsesidiga erkännandet av behörighetsbevis på arkitekturområdet sker effektivt är det nödvändigt att medborgare i medlemsstaterna kan känna igen de behörighetsbevis som skall erkännas automatiskt av värdmedlemsstaten.

30 Det finns anledning att fastställa att den italienska lagstiftningen inte innehåller bestämmelser som på ett tillfredsställande sätt anger vilka behörighetsbevis som skall erkännas automatiskt av de italienska myndigheterna. Bilaga A i dekret nr 129/92 avser närmare bestämt enbart erkännande under en övergångsperiod av de utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis som anges i artikel 11 i direktiv 85/384. I artikel 2 i dekret nr 129/92 föreskrivs enbart att de behörighetsbevis som uppfyller villkoren i artikel 3 i nämnda direktiv skall erkännas. Enligt artikel 5.1 a i samma dekret får en person etablera sig under förutsättning att han eller hon är innehavare av ett erkänt behörighetsbevis. Artikel 9.1 a i det nämnda dekretet innehåller slutligen en motsvarande bestämmelse beträffande friheten att tillhandahålla tjänster.

31 Invändningen att artikel 7 i direktiv 85/384 inte har införlivats på ett fullständigt sätt är följaktligen befogad.

Invändningen om kravet på företeende av utbildningsbeviset i original eller en bestyrkt kopia därav

32 I artikel 4.2 a i dekret nr 129/92 föreskrivs att arkitekter som vill få sina behörighetsbevis som utfärdats i en annan medlemsstat erkända i Italien skall förete utbildningsbeviset i original eller en bestyrkt kopia därav.

33 Kommissionen har gjort gällande att detta krav borde vara förbehållet fall där det föreligger tvivel beträffande behörighetsbevisets äkthet. Kommissionen har härvidlag hänvisat till artikel 27 i direktiv 85/384. I artikeln föreskrivs följande: "När ett befogat tvivel råder, får värdmedlemsstaten kräva av de behöriga myndigheterna i en annan medlemsstat att de bekräftar äktheten i de utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis som utfärdats i denna andra medlemsstat." Enligt kommissionen skall denna artikel tolkas på så sätt, att det inte är nödvändigt att bevisa att ett behörighetsbevis är äkta om det inte föreligger ett befogat tvivel.

34 Skyldigheten att förete utbildningsbeviset i original eller en bestyrkt kopia därav ger enligt kommissionen upphov till ytterligare kostnader för ansökande arkitekter, vilket därmed utgör ett hinder för friheten att tillhandahålla tjänster och för etableringsfriheten. Det mål som åsyftats av de italienska myndigheterna skulle ha kunnat uppnås genom åtgärder med mindre begränsande verkan, såsom en skyldighet att inge ett vanligt intyg eller en kopia av utbildningsbeviset.

35 Den italienska regeringen har gjort gällande att de hinder som enligt kommissionen har uppkommit till följd av artikel 4.2 a i dekret nr 129/92 varken är

oberättigade eller oproportionerliga. Artikel 27 i direktiv 85/384 hindrar inte en värdmedlemsstat från att kräva att utbildningsbeviset i original eller en bestyrkt kopia därav skall företes. Artikeln rör en annan situation, nämligen kontrollen av dessa handlingars äkthet i fall av tvivel.

36 Det bör erinras om att det krav på att sökanden skall bifoga utbildningsbeviset i original eller en bestyrkt kopia därav till sin ansökan om erkännande av behörighetsbevis som föreskrivs i artikel 4.2 a i dekret nr 129/92 inte omfattas av artikel 27 i direktiv 85/384. Den italienska bestämmelsen handlar om innehållet i en ansökan om erkännande av en berörd person, medan artikel 27 i direktivet avser fall där det råder befogat tvivel om äktheten av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis som inges till stöd för en sådan ansökan.

37 Kravet i artikel 4.2 a i dekret nr 129/92 utgör däremot ett hinder för etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster som fastslås i artiklarna 52 i EG-fördraget (nu artikel 43 EG i ändrad lydelse) och 59 i fördraget, eftersom det innebär såväl ytterligare hinder för ansökande arkitekter, inbegripet risken för förlust av originaldiplomet eller för eventuell försening hos ursprungsmedlemsstaten när den utfärdar detta diplom, som ytterligare åtgärder och avgifter till följd av förfarandet att bestyrka kopiornas överensstämmelse med originalen.

38 Vad avser frågan om huruvida detta hinder kan anses berättigat av tvingande hänsyn till allmänintresset skall det framhållas att det är av allmänt intresse att arkitektyrket enbart utövas av personer med särskilda kvalifikationer vilka kan styrkas av ett erkänt behörighetsbevis. Medlemsstater har följaktligen rätt att kräva bevis på att ett sådant behörighetsbevis finns.

39 Det enda bevis som godtas enligt artikel 4.2 a i dekret nr 129/92 är emellertid originaldiplomet eller en bestyrkt kopia av detta. Detta krav förefaller inte stå i proportion till ändamålet, eftersom det innebär att alla andra bevis som — med samma grad av säkerhet — gör det möjligt att fastslå att behörighetsbeviset i fråga finns därigenom utesluts. Exempel på sådana bevis är uppvisande av ett intyg eller ett erkännande av sökandens diplom som utfärdats av myndigheterna eller yrkesorganisationerna i hemlandet.

40 Av detta följer att artikel 4.2 a i dekret nr 129/92 strider mot artiklarna 52 och 59 i fördraget och att kommissionens invändning följaktligen är befogad.

Invändningarna avseende kravet på att alla handlingar skall företes i officiell översättning och avseende kravet på att intyg om medborgarskap skall företes

41 I artikel 4.2 c i dekret nr 129/92 och artikel 4.1 c i dekret nr 776/94 föreskrivs att det till en ansökan om erkännande av ett behörighetsbevis skall bifogas ett intyg om medborgarskap. I artikel 4.3 i dekret nr 129/92 och i artikel 10 i dekret nr 776/94 föreskrivs att det till alla handlingar som inte är skrivna på italienska skall bifogas en översättning till italienska. Dessa översättningars överensstämmelse med originalet skall styrkas av de diplomatiska eller konsulära myndigheterna i den medlemsstat där handlingarna har upprättats, eller av en auktoriserad översättare.

42 Kommissionen har gjort gällande att dessa krav är oproportionerliga och att de således strider mot artikel 52 i fördraget. Vad avser skyldigheten att förete ett intyg om medborgarskap har kommissionen anfört att det räcker med att sökanden företer en kopia av sitt pass för att styrka vilken medlemsstat han eller hon är medborgare i.

43 Vad avser kravet på att översättningarnas överensstämmelse med originalet skall styrkas har kommissionen gjort gällande att detta kan förlänga förfarandet och öka kostnaderna samt att det bör räcka med en vanlig översättning.

44 Den italienska regeringen har uppgivit att dessa krav normalt inte ställs i praktiken. Vad gäller erkännandet har de behöriga myndigheterna som administrativ rutin att godta kopior av giltiga identifikationshandlingar i stället för intyg om medborgarskap. Kravet på översättning görs numera gällande i betydligt mindre omfattning, i den mån som handlingar med samma innehåll redan har företetts under tidigare förfaranden om erkännande av diplom i samband med liknande ansökningar.

45 Det framgår av den italienska regeringens egna uppgifter att kravet på att förete ett intyg om medborgarskap och kravet på att inge bestyrkta översättningar av alla handlingar beträffande ansökan om erkännande varken kan betraktas som nödvändiga eller som berättigade av tvingande hänsyn till allmänintresset.

46 Artikel 4.2 c i dekret nr 129/92 och artikel 4.1 c i dekret nr 776/94, samt artikel 4.3 i dekret nr 129/92 och artikel 10 i dekret nr 776/94 förefaller följaktligen strida mot artikel 52 i fördraget.

Invändningen avseende förvärvade rättigheter

47 I artikel 12 i direktiv 85/384 föreskrivs ett undantag från de minimikrav avseende utbildning som fastställs i artiklarna 3 och 4 i samma direktiv. Enligt artikeln

skall alla medlemsstater erkänna yrkestiteln arkitekt för de personer som är innehavare av ett certifikat utfärdat av en annan medlemsstat enligt vilket de hade tillstånd att bära denna yrkestitel vid den tidpunkt då direktiv 85/384 genomfördes. Detta gäller även personer som inte uppfyller de nämnda minimikraven.

48 Enligt artikel 11.1 c och 11.1 d i dekret nr 129/92 erkänns yrkestiteln arkitekt för personer som, före dekretets ikraftträdande, med andra ord före den 19 februari 1992, hade beviljats tillstånd att bära denna yrkestitel i en annan medlemsstat.

49 Kommissionen har gjort gällande att slutdatumet för giltighetstiden för de certifikat som avses i artikel 12 i direktiv 85/384 överensstämmer med det datum då direktivet skulle ha varit införlivat, nämligen den 5 augusti 1987.

50 Den italienska regeringen har gjort gällande att uppskjutandet genom artikel 11.1 c och 11.1 d i dekret nr 129/92 av detta slutdatum till februari 1992 var en följd av att direktiv 85/384 införlivades för sent. Regeringens avsikt var att bevilja berörda personer en övergångsfrist som motsvarade den frist som skulle ha gällt om direktivet hade införlivats i tid.

51 I detta hänseende skall "tiden för detta direktivs genomförande" i artikel 12 i direktiv 85/384 anses syfta på det datum då direktivet senast skulle ha införlivats. Enligt artikel 31.1 skulle direktivet ha införlivats inom 24 månader från dagen för anmälan, det vill säga senast den 5 augusti 1987.

52 Av detta följer att en medlemsstat som har införlivat direktiv 85/384 för sent inte kan förlänga övergångsfristen i artikel 12 i direktivet.

53 Det finns således anledning att fastställa att artikel 11.1 c och 11.1 d i dekret nr 129/92 strider mot artikel 12 i direktiv 85/384.

Invändningen avseende förbudet att inrätta ett driftsställe

54 Kommissionen har gjort gällande att förbudet i artikel 9.1 i dekret nr 129/92 strider mot artikel 59 i fördraget. Enligt förbudet får arkitekter etablerade i andra medlemsstater som vill tillhandahålla tjänster i Italien inte inrätta ett fast driftsställe där.

55 Den italienska regeringen har invänt att förbudets syfte är att framhålla att det är fråga om ett tillfälligt tillhandahållande av tjänster. Regeringen har anfört att artikel 9.1 i dekret nr 129/92 inte hindrar den som tillhandahåller tjänster från att få tillgång till en fast bas för att tillhandahålla tjänsterna i fråga under förutsättning att denna inte omvandlas till ett "huvud- eller filialkontor till en yrkesmässig byrå".

56 Domstolen erinrar om att tjänsternas tillfälliga karaktär inte utesluter en möjlighet för den som i fördragets mening tillhandahåller tjänster att i värdmedlemsstaten förse sig med en viss fast struktur (däri inbegripet ett kontor eller en byrå) i den mån som detta är nödvändigt för att kunna fullgöra den ifrågavarande tjänsten (dom av den 30 november 1995 i mål C-55/94, Gebhard, REG 1995, s. I-4165, punkt 27, och av den 7 mars 2002 i mål C-145/99, kommissionen mot Italien, REG 2002, s. I-2235, punkterna 22 och 23).

57 Av detta följer att artikel 9.1 i dekret nr 129/92 strider mot artikel 59 i fördraget, eftersom det allmänna förbud som föreskrivs i artikeln hindrar den som tillhandahåller tjänster och som är etablerad i en annan medlemsstat från att förse sig med ett driftsställe som är nödvändigt för att kunna fullgöra den ifrågavarande tjänsten.

Invändningen avseende skyldigheten att registrera sig hos arkitektsamfundet

58 I artikel 9.3 i dekret nr 129/92 föreskrivs att arkitekter, även vid tillhandahållande av tjänster, skall vara registrerade i de register som förs av de regionala arkitektsamfunden och det nationella arkitektsamfundet. Denna registrering sker på arkitektsamfundets bekostnad.

59 Artiklarna 7 och 8 i dekret nr 776/94 innehåller bestämmelser om registreringsförfarandet. På begäran av domstolen har den italienska regeringen lämnat närmare uppgifter om hur detta förfarande går till. Innan tjänsterna börjar tillhandahållas skall till ansökan om registrering bifogas bevis avseende sökandens förmåga att utöva arkitektyrket samt bevis på att sökanden verkligen har utövat yrket i sitt hemland. Till ansökan skall även bifogas en deklaration avseende vilket slags tjänster som skall tillhandahållas och hur länge detta förväntas ske. Sökanden skall även lämna uppgift om ett eventuellt tillfälligt säte. Nämnden som behandlar ansökan skall fatta beslut inom trettio dagar. För tjänster som tillhandahålls därefter beviljas tillstånd automatiskt efter det att ovannämnda deklaration har företetts. Registrering i registret i en provins medför inte tillstånd att tillhandahålla tjänster i en annan provins. Tjänsterna får inte tillhandahållas förrän nämnden som beviljar tillståndet har fattat sitt beslut.

60 Kommissionen har gjort gällande att registreringsskyldigheten strider mot artikel 22 i direktiv 85/384 och mot artikel 59 i fördraget.

61 Den italienska regeringen har anfört att artikel 9.3 i dekret nr 129/92 inte strider mot artikel 22.1 tredje stycket i direktiv 85/384. Enligt regeringen får nämligen medlemsstaterna föreskriva en tillfällig automatisk registrering på begäran av arkitekten. Regeringen har vidare framhållit att den registrering som föreskrivs i artikel 9.3 i dekret nr 129/92 inte medför några ytterligare kostnader för den som tillhandahåller tjänsterna, eftersom arkitektförbundet står för avgifterna.

62 Domstolen erinrar om att värdmedlemsstaten enligt artikel 22.1 tredje stycket i direktiv 85/384 får kräva automatisk tillfällig registrering i ett register, förutsatt att denna registrering inte fördröjer eller på något sätt försvårar tillhandahållandet av tjänster.

63 Den registrering som föreskrivs i den italienska lagstiftningen fördröjer emellertid tillhandahållandet av tjänster. Av de uppgifter som lämnats av den italienska regeringen framgår nämligen att registreringen i registret skall ske inom 30 dagar från det att ansökan lämnas in och att tjänsterna inte får börja tillhandahållas förrän registrering verkligen har skett.

64 Av detta följer att den registreringsskyldighet som föreskrivs i artikel 9.3 i dekret nr 129/92 medför att den tidpunkt då en arkitekt för första gången kan tillhandahålla tjänster skjuts upp och att denna skyldighet följaktligen strider mot artikel 22 i direktiv 85/384. Skyldigheten att registrera sig hos förbunden i alla provinser där tjänster skall tillhandahållas försvårar dessutom tillhandahållandet av tjänster ytterligare.

65 Även denna invändning förefaller följaktligen vara befogad.

Invändningen att behörighetsbevisen inte erkänns inom fristerna

66 Enligt artikel 20.1 i direktiv 85/384 skall förfarandet att erkänna en arkitekts behörighetsbevis i en annan medlemsstat avslutas så snart som möjligt och senast tre månader efter det att alla handlingar rörande den berörda personen har inlämnats.

67 Kommissionen har gjort gällande att det förfarande som föreskrivs i artikel 4.6—4.8 i dekret nr 129/92 inte gör det möjligt för de italienska myndigheterna att iaktta den ovannämnda tremånadersfristen. Kommissionen har uppgivit att den har mottagit klagomål med anledning härav och nämner som exempel ett fall avseende en österrikisk arkitekt som sedan den 17 mars 1994 har väntat på att de italienska myndigheterna skall fatta ett beslut beträffande hans ansökan.

68 Enligt den italienska regeringen behandlas de flesta ansökningar inom den föreskrivna fristen. Att fristen har överskridits i vissa fall har varit berättigat med hänsyn till de undantag som föreskrivs i direktiv 85/384. Att fristen eventuellt har överskridits i vissa fall kan inte tillskrivas de italienska myndigheterna, utan beror snarare på att de personer som har ansökt om erkännande av sina behörighetsbevis inte har lämnat in alla handlingar. Så förhöll det sig i det av kommissionen nämnda fallet med den österrikiska arkitekten.

69 Det bör noteras att kommissionen inte har haft möjlighet att bemöta den italienska regeringens förklaring avseende fallet med den österrikiska arkitekten. Enligt artikel 20.1 i direktiv 85/384 börjar emellertid fristen beträffande erkännandet inte att löpa förrän alla handlingar har inlämnats.

70 Eftersom kommissionen inte konkret har visat att det skett en överträdelse av artikel 20.1 i direktiv 85/384 skall denna invändning underkännas.

71 Av vad som anförts följer att Republiken Italien har åsidosatt sina förpliktelser enligt artiklarna 12, 22, 27 och 31 i direktiv 85/384 samt, vad gäller artikel 9.1 i dekret nr 129/92, enligt artikel 59 i fördraget, genom att

— underlåta att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att införliva artikel 4.1 andra stycket och 4.2 samt artikel 11 k sjunde strecksatsen och artikel 14 i direktiv 85/384,

— underlåta att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis skall erkännas automatiskt i enlighet med artiklarna 2, 3, 7, 8 och 9 i direktiv 85/384,

— utfärda artikel 4.2 a i dekret nr 129/92, varigenom det, i strid med artiklarna 52 och 59 i fördraget, generellt föreskrivs att det till en ansökan om erkännande av ett behörighetsbevis skall bifogas utbildningsbeviset i original eller en bestyrkt kopia därav,

— utfärda artikel 4.2 c i dekret nr 129/92 och artikel 4.1 c i dekret nr 776/94, i vilka det i strid med artikel 52 i fördraget uppställs ett generellt krav på att det till en ansökan om erkännande av ett behörighetsbevis skall bifogas ett intyg om medborgarskap,

— utfärda artikel 4.3 i dekret nr 129/92 och artikel 10 i dekret nr 776/94, i vilka det i strid med artikel 52 i fördraget uppställs ett krav på att samtliga handlingar som bifogas en ansökan om erkännande av ett behörighetsbevis skall företes i officiell översättning,

— utfärda artikel 11.1 c och 11.1 d i dekret nr 129/92, i vilka det i strid med artikel 12 i direktiv 85/384, föreskrivs att behörighetsbevis som erhållits efter den 5 augusti 1987 skall erkännas,

— bibehålla artikel 9.1 i dekret nr 129/92, som i strid med artikel 59 i fördraget innehåller ett generellt förbud för arkitekter etablerade i andra medlemsstater som vill tillhandahålla tjänster i Italien att inrätta ett huvud- eller filialkontor i Italien,

— medelst artikel 9.3 i dekret nr 129/92 och artiklarna 7 och 8 i dekret nr 776/94 fordra att arkitekter etablerade i andra medlemsstater som vill tillhandahålla tjänster i Italien måste registrera sig hos det lokalt behöriga regionala arkitektsamfundets nämnd och genom denna formalitet, i strid med artikel 22 i direktiv 85/384, se till att den tidpunkt då en arkitekt för första gången kan tillhandahålla tjänster i Italien skjuts upp.

72 Talan ogillas i övrigt.

Rättegångskostnader

73 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att Republiken Italien skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom Republiken Italien har tappat målet vad gäller sju av de åtta grunder som kommissionen har åberopat, skall nämnda medlemsstat förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

följande dom:

1) Republiken Italien har åsidosatt sina förpliktelser enligt artiklarna 12, 22, 27 och 31 i rådets direktiv 85/384/EEG av den 10 juni 1985 om det ömsesidiga erkännandet av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis på arkitekturområdet, däribland åtgärder för att underlätta ett effektivt utnyttjande av etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster, i dess lydelse enligt rådets direktiv 86/17/EEG av den 27 januari 1986 om ändring, på grund av Portugals anslutning, av direktiv 85/384/EEG, samt, vad gäller artikel 9.1 i dekret nr 129/92, enligt artikel 59 i fördraget, genom att

— underlåta att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att införliva artikel 4.1 andra stycket och 4.2 samt artikel 11 k sjunde strecksatsen och artikel 14 i direktiv 85/384,

— underlåta att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis skall erkännas automatiskt i enlighet med artiklarna 2, 3, 7, 8 och 9 i direktiv 85/384,

— utfärda artikel 4.2 a i lagdekret nr 129 av den 27 januari 1992 utfärdat av presidenten, varigenom det, i strid med artiklarna 52 och 59 i EG-fördraget i EG-fördraget (nu artiklarna 43 EG och 49 EG i ändrad lydelse), generellt föreskrivs att det till en ansökan om erkännande av ett behörighetsbevis skall bifogas utbildningsbeviset i original eller en bestyrkt kopia därav,

— utfärda artikel 4.2 c i dekret nr 129/92 och artikel 4.1 c i dekret nr 776 av den 10 juni 1994 utfärdat av ministern för universitet samt vetenskaplig och teknisk forskning, i vilka det i strid med artikel 52 i fördraget uppställs ett generellt krav på att det till en ansökan om erkännande av ett behörighetsbevis skall bifogas ett intyg om medborgarskap,

— utfärda artikel 4.3 i dekret nr 129/92 och artikel 10 i dekret nr 776/94, i vilka det i strid med artikel 52 i fördraget uppställs ett krav på att samtliga handlingar som bifogas en ansökan om erkännande av ett behörighetsbevis alltid skall företes i officiell översättning,

— utfärda artikel 11.1 c och 11.1 d i dekret nr 129/92, i vilka det i strid med artikel 12 i direktiv 85/384, föreskrivs att behörighetsbevis som erhållits efter den 5 augusti 1987 skall erkännas,

— bibehålla artikel 9.1 i dekret nr 129/92, som i strid med artikel 59 i fördraget innehåller ett generellt förbud för arkitekter etablerade i andra

medlemsstater som vill tillhandahålla tjänster i Italien att inrätta ett huvud- eller filialkontor i Italien,

— medelst artikel 9.3 i dekret nr 129/92 och artiklarna 7 och 8 i dekret nr 776/94 fordra att arkitekter etablerade i andra medlemsstater som vill tillhandahålla tjänster i Italien måste registrera sig hos det lokalt behöriga regionala arkitektsamfundets nämnd och genom denna formalitet, i strid med artikel 22 i direktiv 85/384, se till att den tidpunkt då en arkitekt för första gången kan tillhandahålla tjänster i Italien skjuts upp.

2) Talan ogillas i övrigt.

3) Republiken Italien skall ersätta rättegångskostnaderna.

Jann von Bahr Edward

La Pergola Timmermans

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 21 mars 2002.

R. Grass P. Jann

Justitiesekreterare Ordförande på femte avdelningen